

30.8.2017

MML 2246/00 08/2017

Työ- ja elinkeinoministeriö

kirjaamo@tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 5.6.2017 / TEM/781/00.04.01/2015

LAUSUNTO PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUKSEN YLLÄPITÄMÄN KAUP- PAREKISTERIN KEHITTÄMISTÄ POHTINEEN TYÖRYHMÄN MUISTIOSSA ESI- TETYISTÄ EHDOTUKSISTA

Maanmittauslaitoksen keskushallinto esittää pyydettyä lausuntona kaupparekisterin kehittämistä koskevasta muistiosta seuraavaa.

Kaupparekisteri on keskeinen rekisteri Maanmittauslaitoksen toiminnassa erityisesti kiinteistökirjaamisasioita koskevan menettelyn kannalta samoin kuin kirjaamisratkaisuihin liittyvien oikeusvaikutusten vuoksi. Kiinteistövähdannassa on usein osapuolena kaupparekisteriin merkitty yhteisö.

Kaupparekisteri on keskeinen rekisteri myös sähköisen kiinteistönvaihdon toimivuuden ja kehittämisen kannalta. Maanmittauslaitoksen ylläpitämässä Kiinteistövähdannan palvelussa (KVP) yhteisön edustajan kelpoisuus todennetaan pääsääntöisesti kaupparekisterin tietojen perusteella.

Kaupparekisterillä tulee olemaan jatkossa tärkeä merkitys myös sähköisen asunto-osakerekisterin (ASREK-hanke) toteutuessa. Kuten muistiossa todetaan, sähköinen asunto-osakerekisteri olisi uusi perusrekisterin luonteinen rekisterijärjestelmä, jonka avulla voidaan rekisteröidä asunto-osakkeilla hallittavia osakehuoneistoja koskevat tiedot ja omistajamerkinnot sähköisesti. Rekisteri mahdollistaisi sähköisen asunto-osakkeiden omistuksen siirron ja panttauksen sekä monipuoliset asuntoihin ja yhtiöihin liittyvät tietopalvelut. Rekisterin tietosisältö kattaa useamman eri viranomaisen (mm. Maanmittauslaitos ja Väestörekisterikeskus) tietoja. Kaupparekisterin tulevan kehittämisen tulee olla linjassa ASREK -hankkeen tavoitteiden kanssa.

Ehdotus siirtymisestä kaupparekisteri-ilmoitusten tekemisessä sähköiseen ilmoittamiseen (kohta 6.1.) on luonteva julkisten palvelujen digitalisointitavoitteiden näkökulmasta. Kuten ehdotuksessa todetaan, on kuitenkin myös aina huomattava, että edelleen osalle asiakkaista sähköisten välineiden käyttö voi olla

30.8.2017

MML 2246/00 08/2017

vierasta ja hankalaa. Näitä asiakasryhmiä varten on tarpeen varautua antamaan erityistä tukea. Asiasta onkin otettu asianmukaisesti maininta ehdotukseen (s. 46). Toisaalta paperimuotoiset ilmoitukset ovat jatkossakin käytettävissä. On kuitenkin tavoiteltavaa, että paperimuotoisista ilmoituksista olisi mahdollista luopua kokonaan jollakin aikavälillä.

Ehdotuksessa nostetaan esiin, että sähköinen ilmoitusmenettely voi olla luotettavampaa kuin perinteinen paperilomakkeilla tapahtuva tietojen ilmoittaminen, koska sähköisen ilmoittamisen yhteydessä ilmoittaja tunnistetaan luotettavasti ja lisäksi hänen asiointivaltuutuksensa tarkastetaan sähköisesti (s. 45). Uuteen kaupparekisterilakiin 10 §:n 2 momenttiin ehdotetaan myös säännöstä, jonka mukaan yritys voi kaupparekisteriin tehtävällä ilmoituksella määrätä, että sen nimissä saadaan toimittaa ilmoituksia tai hakemuksia PRH:lle ainoastaan sähköisenä (s. 64). Tämä on kannatettava tapa lisätä yritysturvallisuutta. Tällaisella sääntelyratkaisulla saattaisi olla jatkossa käyttöä myös muussa sähköisessä hallinnossa, kuten kiinteistökirjaamisen menettelyssä.

Muistiossa ehdotetaan rekisteröintimenettelyn keventämistä sekä ilmoitusten käsittelyn automatisoimista tietyissä tapauksissa (ks. esim. s. 47 - 49). Tietyn viranomaispäätöksen automatisointia voidaan lähestyä kahdella tavalla. Yksi vaihtoehto on, että viranomaispäätöksen aikaisempia oikeudellisia edellytyksiä ja viranomaisen niihin kohdistuvaa tutkimisvelvollisuutta ei muuteta, mutta sen sijaan tietojärjestelmä rakennetaan siten, että se voi ainakin tietyissä tapauksissa tutkia nuo edellytykset koneellisesti. Näiden tapausten osalta päätös siten toteutetaan automatisoidusti. Toinen vaihtoehto on, että tietyn viranomaispäätöksen aiemmat oikeudelliset edellytykset ja siten myös viranomaisen tutkimisvelvollisuus karsitaan minimiin tai jopa poistetaan kokonaan, jolloin automatisoitu ratkaisu on toteutettavissa erityistä, ratkaisun edellytyksiä tutkivaa päätöksentekojärjestelmää rakentamatta.

Ehdotuksessa eräiden kaupparekisteriin tehtävien ilmoitusten rekisteröintipäätökset on ajateltu automatisoida jälkimmäisen vaihtoehdon mukaisesti. Näin toteutetut automatisoidut rekisteröintipäätökset koskisivat ennen kaikkea yhteisön toimielinten jäseniä ja muita edustajia koskevia sähköisiä ilmoituksia, kuten hallituksen jäseniä ja muita nimenkirjoittajia (s. 47 ja 66 sekä erityisesti ehdotetun uuden kaupparekisterilain 14 § 2 mom.).

Rekisteri-ilmoitusten käsittelyn nopeuttaminen ja tehostaminen ja siinä yhteydessä mahdollisuuksien mukaan myös automatisointeihin turvautuminen on sinänsä perusteltu tavoite. Automatisoinnin edellytysten luominen siten, että ilmoituksiin kohdistuva tarkastusvelvollisuus poistetaan, saattaa kuitenkin vaikuttaa myös kaupparekisterin tietojen tosiasialliseen luotettavuuteen näiltä osin. Sekä yleisesti ottaen että myös nimenomaan kiinteistövaihdannan ja kiinteistökirjaamisen kannalta kysymys on kaupparekisterin erittäin keskeisiin merkintöihin, yhteisön edustamisoikeutta koskeviin tietoihin, kohdistuvasta luotettavuudesta. Olisi edelleen tärkeää huolehtia siitä, että tiedot ovat myös tosiasiallisesti luotettavia.

30.8.2017

MML 2246/00 08/2017

Ehdotus, jonka mukaan viranomaistoiminnassa luovuttaisiin vaatimasta asiakkaalta kaupparekisteriotetta ja sen sijaan käsiteltävän asian niin vaatiessa viranomaisen hakisi tarpeelliset tiedot maksutta PRH:n tietokannasta (ks. esim. s. 49 - 50 sekä ehdotettu kaupparekisterilain 23 §) on kannatettava. Maanmittauslaitos on jo pitkään hoitanut tehtävien kannalta tarpeellisten tietojen hakeamisen oma-aloitteisesti kaupparekisteristä eli kirjaamisasiassa asiakkaan ei ole tarvinnut toimittaa kaupparekisteriotteita.

Ehdotuksessa viitataan siihen, että kaupparekisteriotteen toimittamisesta viranomaiselle sen käsiteltävänä olevaan asiaan liittyen on usein säädetty kysymyksessä olevia viranomaisasioita koskevissa laeissa. Kiinteistöjen kirjaamisennettelyyn liittyen tällaista säännöstä ei ole ollut. Maakaareen on jo alusta alkaen sisältynyt säännös, jonka mukaan kirjaamisviranomaisen tulee omasta aloitteestaan hankkia sellaiset asian käsittelyssä tarvittavat tiedot, jotka ilmenevät sen käytettävissä olevista rekistereistä (Maakaari 6:4). Yksi tällainen rekisteri on ollut juuri kaupparekisteri.

Oleellista tietojen käyttöön viranomaisten välillä liittyen on myös se, että viranomaiset saavat aina tarpeelliset rekisteritiedot suoraan kaupparekisteristä maksutta.

Muistioon sisältyy myös ehdotuksia rekisterin luotettavuuden ja tietojen ajantasaisuuden parantamiseksi. Kaupparekisterin tietojen puutteellisuus johtuu usein siitä, että yhteisöt eivät ole ilmoittaneet tarpeellisia, muuttuneita olosuhteita vastaavia tietoja kaupparekisteriin (ehdotuksen s. 52) Esimerkiksi yhteisön edustajia koskevien tietojen puutteellisuus johtuu usein tästä. Ehdotuksen tavoitteena on vähentää tätä ongelmaa luomalla toimivia sähköisiä asiointikanavia, jotka osaltaan hyödyntävät myös kansallista palveluarkkitehtuuria (KaPa). Lisäksi ongelmaa pyritään vähentämään ottamalla käyttöön vuosittainen omien tietojen tarkastusmahdollisuus. Tämä olisi mahdollista nimenomaan sähköisten kanavien hyödyntämisen myötä. Ehdotukset ovat kannatettavia.

Pääjohtaja

Allekirjoitettu sähköisesti
Arvo Kokkonen

Ylijohtaja

Allekirjoitettu sähköisesti
Petri Korpinen